Oratorul lui Eugen Ionesco pe care îl aşteptam

În „Scaunele" lui Ionescu, chiar în scenă de început, Bătrânelul, ieşind la fereastră se apleacă în afară şi plânge, zicând că e orfan. Atunci când citeam această piesă, credeam că e încă o mostră exemplară a absurdului şi umorului ionescian. Căci eu credeam că bătrânul deplânge părinţii săi biologici. E ceva ciudat şi nostim ca cineva să realizeze că a rămas orfan de nişte părinţi de la a căror moarte s-ar fi putut împlini poate chiar şi 50 de ani.

Bătrânica îl consola.

Să ne închipuim acea locuinţă lacustră pe care o descrie autorul, suspendată în golul dintre veacuri, şi pe cei doi bătrâni, zicându-şi unul altuia vorbe de consolare. Doi orfani.

Ei aranjează scaunele pentru oaspeţi. Oaspeţii lor sunt primarul, împăratul etc. Dar cel mai important este, desigur, Oratorul. Acesta va povesti viaţa bătrânului, va face un bilanţ. Bătrânul a angajat acest orator să sistematizeze, într-un fel, ceea ce el însuşi povestea foarte jenant, ca un copil lăudăros şi bolnav, iubitei sale bătrâne. Impresia creată este că bătrânul toată viaţa lui n-a făcut decât repetiţii pentru a se prezenta cât mai mare în faţa iubitei, iar acum s-a decis să se descopere lumii întregi. De aceea el invită la el persoanele cele mai importante din oraş. Dar el nu este un lăudăros caragialesc, nu e un conul Leonida, care provoacă râsul şi o uşoară simpatie şi îngăduinţă. Bătrânelul lui Ionescu este tragic – el nu se laudă pentru a se preamări, ci doar pentru a-şi motiva cumva trecerea lui prin istorie. El se află într-un delir de îndreptăţire, trăindu-şi într-un mod deprimant propria inutilitate. El, care a fost „şef de scară-şef".

În ce fel îl aşteaptă bătrânul pe Orator? Bătrânul este curios. El speră să audă lucruri noi despre propria sa viaţă, lucruri necunoscute, care ar putea să dea o explicaţie întregii sale vieţi, un rost. Oratorul este chiar sensul vieţii sale, pe care bătrânul speră să-l cunoască.

Scenă goală s-a umplut de scaune. Pe ele stau oaspeţii – iluziile, iluzia de împărat, de primar, iluzia de oaspeţi. Cei doi bătrâni se grăbesc să aducă noi scaune noilor oaspeţi-iluzii. Bătrânii sunt entuziasmaţi, fericiţi, ei uită chiar că sunt bătrâni…

Oaspetele nostru este poezia, literatura – cultura în general, modul nostru de activitate. Oaspetele nostru este orice idee ce ne înflăcărează, fie ea a artistului sau a omului de ştiinţă. Oaspetele nostru este chiar scopul vieţii noastre pe care aşteptăm să-l întâlnim.

Scena noastră este chiar propria viaţa – istoria. Scaunele însă sunt romantismul, simbolismul, suprarealismul, fascismul, comunismul – idealurile şi preocupările noastre de moment, schimbătoare. Iar noi suntem orfanii care le mută cu repeziciune, zâmbind şi roşind.

Dragostea pentru Dumnezeu va naşte fapte bune. Iar ele sunt *pământul* pe care Dumnezeu, Cel ce are *cerul* ca *tron*, şi l-a făcut *aşternut al picioarelor Lui* (*Mt. 5, 34 – 35*). Cât de curat ar trebui să fie acel *pământ*!

Orice faptă bună este asinul pe care Dumnezeu trebuie să intre în Ierusalimul sufletelor noastre. Noi suntem ramurile care sunt aşternute la pământ, pe care va călca mânzul pe care şade Hristos.

Aşa trebuie să fie toată fapta noastră, oricare ar fi ea. Iar noi să ne lăsăm aşternuţi ca ramurile din mâinile copiilor: *„iar alţii tăiau ramuri din copaci şi le aşterneau pe cale"* (*Mt. 21 8*). Aşa să fim şi noi în mâinile minţii noastre, ca ramură de finic pe care mâna unui copil o aşternea în calea lui Dumnezeu. Aceasta înseamnă să dorim binele.

Altminteri mintea noastră rămâne în continuare bătrânul orfan ce se apleacă în afară, pe care bătrânica-inimă îl consolează. Ce îi aduce ea drept consolare? Că el a fost şeful blocului (al unei organizaţii? al unor prieteni? a sine însuşi)? Că a avut o viaţă captivantă? Ce nu va zice biata bătrânică pentru a-şi linişti iubitul orfan? Însă şi ea va rămâne neputincioasă în faţa muţeniei Oratorului, care e însuşi Rostul vieţii.

Sala s-a umplut de oaspeţi. Au venit toţi, şi împăratul şi primarul şi chiar mai mulţi decât se aşteptase. O aşteptare plină de emoţii, în care se iveşte însuşi Oratorul. Toţi ard de nerăbdare să-l asculte. Punct culminant al piesei, extrem de tensionat şi cu totul imprevizibil…

Dar… Oratorul tace. Gânguitul şi gesturile sale exprimă neputinţă. Iată, faţa i se chirceşte de parcă şi-ar cere scuze şi lacrimile coboară din ochii lui.

Ce îi vom spune noi spre consolare? Căci, iată, şi el este orfan. Nici primarul, nici ministrul, nici împăratul nu vor putea smulge de la el nici măcar un cuvânt. El este mut.

„Şi plecând ei, iată au adus la El un om mut, având demon. Şi fiind scos demonul, mutul a grăit" (*Mt. 9, 32 – 33*).

Ce va grăi Mutul-Orator – conştiinţa noastră cea vindecată de Hristos? Cu adevărat, ea nu ar mai avea nevoie de cuvinte şi ar fi putut

să rãmână mutã în continuare, fără să o simtã…

Iatã că noi umblãm cu scaunele de colo colo iar oaspeţii-iluzii nu încetează de a veni. Oratorul aşteptat, când va veni în cele din urmã, dacă va fi mut, cum vom afla dacă e mut din naştere sau tace, pentru că vede că nu are cui să spunã?